

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДANIILA ГАЛИЦЬКОГО**

Факультет післядипломної освіти

Кафедра медичного права ФПДО

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДИЧНЕ ПРАВО»
для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

(ВБ 3.5)

ОПП «ТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ (ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ)»

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність - 227 Терапія та реабілітація
Спеціалізація- 227.01 Фізична терапія

Робоча навчальна програма обговорена
на методичному засіданні кафедри
протокол № 23
«12.09.2023 р.
засідання кафедри проф.
І. Я. Сенюта

Затверджено на методичній комісії
факультету післядипломної освіти
протокол № 1
«14.09.2023 р.
голосами методичної комісії ФПДО
О. С. Січкоріз

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Медичне право» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» зі спеціалізацією 227.01 «Фізична терапія».

Опис навчальної дисципліни (анотація). Медичне право в Україні як навчальна дисципліна не є новим явищем в медичній освіті, адже саме медичні заклади перші почали впроваджувати в навчальні плани підготовки здобувачів вищої освіти і слухачів на додипломному і післядипломному рівнях цей курс, який потім був підхоплений юридичними закладами вищої освіти України. Наша держава перебуває на етапі докорінних змін усіх державницьких сфер, з-поміж яких і охорона здоров'я. У політико- правових умовах медичної реформи, з прийняттям Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я», закладено чимало змін у системі медичної освіти, а також ґрунтовних організаційно- управлінських, кадрових перетворень у цій царині з праволюдиною орієнтацією. А це, звичайно, породжує необхідність готувати фахівців, які зможуть адекватно й ефективно реагувати на трансформаційні процеси, обрамлення яким дає право.

Програма враховує виклики сьогодення, покликана максимально спектрально надати необхідні знання і навики здобувачам вищої освіти, аби в майбутньому їхня практична діяльність була найменш тернистою. Закладення фундаменту з правових знань здобувачам вищої освіти сприятиме формуванню правової свідомості та правової культури майбутніх фахівців, що сприятиме побудові гармонійних відносин «лікар-пацієнт».

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них			Рік навчання	Вид контролю		
	Всього годин	аудиторних					
		Лекції	Практичні заняття				
Назва дисципліни: Медичне право Змістових модулів - 3	90 годин, кредитів ECTS-3	-	40	50	3-й залік		
за семестр							
Змістовий модуль 1	14 годин, кредитів ECTS-0,5		6	8	3-й с		
Змістовий модуль 2	42 годин, кредитів ECTS-1,4		26	16	3-й		
Змістовий модуль 3	34 годин, кредитів ECTS-1,1		8	26	3-й залік		

Предметом вивчення дисципліни є забезпечення отримання теоретичних знань і вироблення навиків щодо практичного застосування норм права, сприяння у формуванні у здобувачів вищої освіти високого рівня правосвідомості та підвищення правової культури, а також недопущення правового ніглізму.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Медичне право» є необхідною складовою у компетентнісному підході до формування лікаря, який зобов'язаний розуміти спектральність системи охорони здоров'я, знати національну нормативно-правову базу, основи права в медицині, в разі потреби має коректно застосувати отримані знання у практичній діяльності. Вивчення дисципліни пов'язане зі знаннями соціально-гуманітарних і природничо-

наукових дисциплін, які здобувач вищої освіти вивчають протягом усього навчання.

Програма з навчальної дисципліни «Медичне право» для медичних вишів складена в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» зі спеціалізацією 227.01 «Фізична терапія». Вивчення навчальної дисципліни здійснюється на 3 році навчання, як елективний курс.

Програма дисципліни структурована та складається з одного модуля, який, своєю чергою, містить три змістових блоки.

1. Мета та завдання вивчення навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення дисципліни є фахова підготовка здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» зі спеціалізацією 227.01 «Фізична терапія», з метою формування і розвитку їхньої компетенції у галузі медичного права, спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних медико- правових знань, набуття практичних навиків у сфері охорони здоров'я, оволодіння достатнім рівнем правової культури та правової свідомості для збереження балансу взаємин між суб'єктами медичних правовідносин і дотримання прав людини в сфері охорони здоров'я.

1.2 Основними завданнями вивчення дисципліни є отримання здобувачами вищої освіти знань, зокрема, щодо історії становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні; конституційного регулювання прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні; загального і спеціального законодавства у сфері охорони здоров'я; видів юридичної відповідальності за професійні правопорушення в окресленій царині; прав та обов'язків суб'єктів медичних правовідносин (пациєнтів, медичних працівників, законних представників пацієнта тощо); дефектів надання медичної допомоги; ятrogенної патології та її медико-правового значення; механізмів контролю якості медичної допомоги; юридичних аспектів профілактики і лікування інфекційних хвороб; законодавчого забезпечення донорства (крові, тканин, репродуктивних клітин); регулювання експертної діяльності за законодавством України; особливостей правового забезпечення населення лікарськими засобами.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами Стандарту, дисципліна забезпечує набуття здобувач вищої освітиами компетентностей:

– інтегральні:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері медичного права у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, аналізу проблематики царини шляхом детального вивчення теоретичного матеріалу з можливим практичним застосуванням.

– загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
5. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.
6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

– спеціальні (фахові, предметні):

Знати:

- понятійно-категоріальний апарат у галузі медичного права;
- джерела медичного права; тенденції нормотворення й державної політики у сфері охорони здоров'я;
- механізми здійснення прав та обов'язків суб'єктів медичних правовідносин;
- правові умови провадження окремих видів медичної практики та їх правове регулювання;
- державно-правові гарантії та механізми захисту прав людини у сфері охорони здоров'я;
- дефекти надання медичної допомоги, їх правову кваліфікацію;
- види юридичної відповідальності за правопорушення у сфері охорони здоров'я;

- юридичну практику в галузі медичного права, в т.ч. Європейського суду з прав людини.

Вміти:

- самостійно працювати із законодавством України та міжнародними і регіональними стандартами у сфері охорони здоров'я;
- знати механізми здійснення прав та обов'язків суб'єктів медичних правовідносин;
- готовувати необхідні правові документи;
- аналізувати правову природу медичної практики;
- застосовувати юридичну практику для правореалізаційної діяльності, в т.ч. правові позиції Європейського суду з прав людини;
- ефективно використовувати арсенал експертиз і механізми контролю якості медичної допомоги;
- правильно оцінювати наслідки професійної діяльності медичних і фармацевтичних працівників.

Виробити практичні навики:

- реалізовувати свої права та обов'язки;
- захищати свої права та законні інтереси;
- роботи із законодавством України і здійснення пошуку потрібних правових норм;
- усно та письмово, логічно правильно обґрунтовувати правові явища і процеси;
- роботи з текстами основних нормативних актів, зокрема Конституції України, Цивільного кодексу України, Кодексу законів про працю України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України, Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

Матриця компетентностей Загальні компетентності

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Знання та розуміння предметної області тарозуміння професійної діяльності.
4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
5. Здатність вчитися і володівати сучасними знаннями.
6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові) компетентності

1. Знання поняття, сутності, походження держави.
2. Знання поняття, сутності та походження права.
3. Знання елементів системи права і системи законодавства.
4. Знання поняття, основних ознак і видів правовідносин.
5. Знання основ відповідних галузей права.
6. Знання системи судових і правоохранних органів.
7. Знання поняття і ознак правопорушення і юридичної відповідальності.
8. Знання базової юридичної термінології.
9. Знання змісту основних положень нормативно-правових актів та інших джерел права.
10. Вміння застосовувати норми різних галузей права на практиці.
11. Вміння обґрунтовувати вибір правових норм до відповідних правовідносин.
12. Вміння забезпечувати права людини.
13. Вміння тлумачити основні правові поняття.
14. Вміння аналізувати соціально-значимі проблеми та пропонувати шляхи їхнього правового вирішення.
15. Здатність реалізовувати свої права та обов'язки.
16. Здатність захищати свої права та законні інтереси.
17. Здатність працювати із законодавством України і здійснювати пошук потрібних правових норм.
18. Здатність усно та письмово, логічно правильно обґрунтовувати правові явища і процеси.
19. Здатність працювати з текстами основних нормативних актів, зокрема Конституції України,

Цивільного кодексу України, Кодексу законів про працю України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України, Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
<i>Загальні компетентності</i>					
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення та аналізу	Знати сучасні тенденції розвитку галузі та показники, що їх характеризують	Вміти проводити аналіз професійної інформації, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей.	Нести відповідальність за своєчасне набуття знань.
ЗК 2	Здатність та розуміння предметної області професії	Знати особливості професійної діяльності лікаря-стоматолога	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань	Формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Нести відповідальність за безперервний розвиток з високим рівнем автономності
ЗК 3	Здатність застосовувати знання у практичній діяльності	Знати методи реалізації знань у вирішенні практичних завдань	Вміти використовувати фахові знання для вирішення практичних завдань	Встановлювати зв'язки із суб'єктами практичної діяльності	Нести відповідальність за обґрунтованість прийнятих рішень
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	Знати державну мову, включно професійного спрямування	Вміти користуватися державною для здійснення професійної діяльності і спілкування	Формувати комунікаційну стратегію професійній діяльності	Нести відповідальність за безперервний професійний розвиток з високим рівнем автономності
ЗК 5	Здатність спілкуватися англійською мовою.	Володіти іноземною мовою на рівні, достатньому для професійного спілкування	Вміти користуватися іноземною мовою для здійснення професійної	Формувати комунікаційну стратегію професійній діяльності	Нести відповідальність за безперервний професійний розвиток з

			діяльності і спілкування		високим рівнем автономності
ЗК 6	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	Мати необхідні знання щодо використання інформаційних і комунікаційних технологій	Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології	Нести відповідальність за використання інформаційних і комунікаційних технологій

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки. Формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї. Здатність донести свою громадську та соціальну позицію. Відповідати за свою громадянську позицію та діяльність.

Результати навчання для дисципліни

Знати обов'язки та шляхи виконання поставлених завдань. Вміти визначити мету та завдання бути наполегливим та сумлінним при виконання обов'язків. Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного виконання завдань та обов'язків. Відповідати за якісне виконання поставлених завдань.

Програмні результати навчання

ПРН-1. Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.

ПРН-2. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

ПРН-3. Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.

ПРН-4. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

ПРН-5. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

Результат навчання	Код програмного результату навчання	Код компетентностей
Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.	ПРН-1	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4, ЗК-5, ЗК-6
Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.	ПРН-2	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4, ЗК-5, ЗК-6
Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.	ПРН-3	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-4, ЗК-5, ЗК-6,
Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.	ПРН-4	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4, ЗК-5,

Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.	ІРН-5	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4, ЗК-5,
--	-------	-------------------------------

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС

Змістовий модуль 1. Медичне право як правове утворення

Мета вивчення змістового модуля 1

- У результаті опанування змістового модуля 1 здобувач вищої освіти повинні знати понятійно-категоріальний апарат у галузі медичного права; види джерел медичного права; тенденції нормотворення й державної політики у сфері охорони здоров'я; основи господарської діяльності та страхування у царині охорони здоров'я; правову природу медичної допомоги та медичної послуги; особливості договору про надання медичних послуг; юридичні конструкції медичної реформи.

Тема 1. Медичне право України в системах права і законодавства.

Правова природа медичного права (галузь права, інститут права, галузь законодавства).

Місце медичного права в системі права та системі законодавства України.

Медичне право України як галузь права: поняття, завдання, предмет і методи.

Медичні правовідносини: поняття, види і склад.

Принципи і функції медичного права України.

Система медичного права України.

Джерела медичного права України.

Медичне право як навчальна дисципліна і галузь науки.

Тема 2. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини.

Юридична регламентація системи охорони здоров'я в Україні.

Міжнародні стандарти у сфері охорони здоров'я та прав людини.

Регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я та прав людини.

Генеза правового регулювання охорони здоров'я в Україні.

Законодавство України про охорону здоров'я: сучасний стан і перспективи розвитку.

Конституційне регулювання охорони здоров'я в Україні

Галузеве законодавство України у сфері охорони здоров'я.

Угода про асоціацію Україна-ЄС в аспекті охорони здоров'я.

Роль і значення практики Європейського суду з прав людини в галузі охорони здоров'я. Національна судова практика щодо медичних справ.

Тема 3. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні.

Поняття господарської діяльності у сфері охорони здоров'я.

Порядок та умови ліцензування господарської діяльності з медичної практики.

Контроль за додержанням Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики. Особливості акредитації закладів охорони здоров'я.

Заклад охорони здоров'я України як суб'єкт господарювання у сфері охорони здоров'я.

Особливості господарювання закладів охорони здоров'я державної і комунальної форми власності в умовах медичної реформи.

Особливості правового статусу фізичних осіб підприємців як суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я.

Добровільне медичне страхування.

Загальноважкове медичне страхування: національні реалії і перспективи.

Страхування професійної відповідальності медичних працівників.

Тема 4. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Правові конструкції

медичної реформи. Договір про надання медичних послуг.

Поняття, ознаки та види медичної допомоги.

Медична послуга як об'єкт медичних правовідносин. Види медичних послуг.

Договір про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій: загальна характеристика, особливості укладення, суб'єктний склад та зміст.

Договір про реімбурсацію.

Декларація про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу: правова суть.

Загальна характеристика договору про надання медичних послуг та його основні ознаки.

Істотні умови договору про надання медичної послуги.

Суб'єктний склад та зміст договору про надання медичної послуги.

Новітні технології у сфері охорони здоров'я.

Змістовий модуль 2. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин і механізми та процедури захисту їхніх прав

Мета вивчення змістового модуля 2

- У результаті опанування змістового модуля 2 здобувач вищої освіти повинні знати права та обов'язки суб'єктів медичних правовідносин, зокрема ключових з них – пацієнта (та його законного представника) та медичного працівника, загальну характеристику дефектів надання медичної допомоги, а також поняття, види та порядок притягнення медичних працівників до юридичної відповідальності.

Тема 5. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. Захист персональних даних.

Права людини у сфері охорони здоров'я: поняття, класифікація, загальна характеристика.

Право людини на життя і медична практика: питання співвідношенні.

Право людини на охорону здоров'я.

Право людини на медичну допомогу. Права на згоду та відмову від медичного втручання.

Право людини на інформацію про стан свого здоров'я: загальна характеристика і правове забезпечення.

Право людини на таємницю про стан здоров'я: загальна характеристика і правове забезпечення.

Право людини на свободу вибору у сфері охорони здоров'я (право на вільний вибір лікаря; право на вільний вибір закладу охорони здоров'я; право на вибір методів лікування відповідно до рекомендацій лікаря; право на заміну лікаря на вимогу; право на лікування за кордоном у разі неможливості надання такої допомоги у закладах охорони здоров'я України).

Права людини, яка перебуває на стаціональному лікуванні у закладі охорони здоров'я.

Право людини на свободу вибору (лікаря/фахівця з реабілітації, методів лікування/реабілітації та закладу охорону здоров'я).

Порядок обробки персональних даних у сфері охорони здоров'я. Захист персональних даних і COVID-19.

Тема 6. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин.

Законодавче забезпечення прав пацієнта: міжнародні стандарти та національні акти.

Права пацієнта в окремих видах медичної практики.

Нормативне регулювання обов'язків пацієнта в Україні. Правове регулювання професійних прав медичних працівників.

Юридична регламентація професійних обов'язків медичних працівників.

Правовий статус законних представників та інших суб'єктів медичних правовідносин.

Правовий статус лікуючого лікаря за національним законодавством.

Правове регулювання електронної системи охорони здоров'я.

Професійна етика та медична деонтологія при провадженні медичної практики.

Тема 7. Дефекти надання медичної допомоги. Медична експертиза та контроль якості

медичної допомоги за законодавством України.

Дефекти надання медичної допомоги: поняття і види.

Юридична оцінка дефектів надання медичної допомоги.

Законодавче закріплення експертної діяльності в Україні.

Поняття, види і значення медичних експертиз в Україні. Висновок експерта.

Законодавче регулювання контролю якості медичної допомоги.

Умови та порядок здійснення контролю якості медичної допомоги.

Тема 8. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

Поняття та види юридичної відповідальності суб'єктів медичних правовідносин.

Звільнення від юридичної відповідальності: правові підстави.

Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів.

Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я.

Адміністративна відповідальність медичних працівників.

Дисциплінарна відповідальність медичних працівників.

Поняття та види форм захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

Судова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

Позасудова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

Неюрисдикційні форми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: самозахист; альтернативне розв'язання конфліктів; допомога незалежних громадських об'єднань; звернення до професійних медичних асоціацій.

Змістовий модуль 3. Правове регулювання окремих видів медичної діяльності

Мета вивчення змістового модуля 3

- У результаті опанування змістового модуля 3 здобувач вищої освітії повинні знати загальну характеристику та правові умови провадження окремих видів медичної практики, а також їх правове регулювання.

Тема 9. Правове регулювання сімейної медицини в Україні. Особливості надання первинної медичної допомоги. Народна медицина (цілительство) за законодавством України.

Загальна характеристика сімейної медицини: поняття, принципи, значення, міжнародні стандарти і національні акти.

Правовий статус центру первинної медичної (медико-санітарної) допомоги та його підрозділи.

Правовий статус лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та порядок його вибору.

Особливості надання первинної медичної допомоги.

Законодавче забезпечення галузі народної медицини (цілительства) в Україні.

Умови правомірності здійснення діяльності у сфері народної медицини (цілительства).

Правовий статус суб'єктів у галузі народної медицини (цілительства).

Юридична відповідальність у галузі народної медицини (цілительства).

Тема 10. Законодавче забезпечення профілактики та лікування інфекційних хвороб. Правове забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя в Україні. Пандемія COVID-19: правова характеристика.

Загальна характеристика правового регулювання у сфері охорони здоров'я щодо захисту населення від інфекційних хвороб.

Особливості надання медичної допомоги в умовах COVID-19.

Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин в умовах лікування інфекційних і венеричних хвороб. Права людини і COVID-19.

Правове регулювання проведення профілактичних щеплень в Україні.

Боротьба з туберкульозом: правові аспекти.

Особливості соціально-правового захисту осіб, інфікованих ВІЛ чи осіб, які

страждають на хворобу, зумовлену ВІЛ.

Загальна характеристика законодавчого забезпечення функціонування Державної

служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Права та обов'язки громадян щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя.

Юридична відповіальність за порушення санітарного законодавства.

Тема 11. Донорство за законодавством України. Правове забезпечення репродуктивного здоров'я і репродуктивних технологій в Україні. Корекція статі.

Поняття та види донорства за законодавством України.

Юридичне забезпечення організації та здійснення донорства крові та її компонентів: міжнародно-правові стандарти і вітчизняне законодавство.

Особливості правового регулювання донорства анатомічних матеріалів людини.

Трансплантація анатомічних матеріалів.

Правове регулювання застосування допоміжних репродуктивних технологій (далі - ДРТ) в Україні. Особливості правового статусу подружжя при застосуванні ДРТ. Особливості правового режиму ембріонів при застосуванні ДРТ.

Особливості правового режиму донорства репродуктивних клітин.

Етико-правові аспекти сурогатного материнства. Особливості правового статусу сурогатної матері. Правова природа договору про сурогатне материнство.

Корекція (зміна) статі: законодавче забезпечення та юридична практика. Право на гендерну ідентичність.

Тема 12. Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні. Інтелектуальна власність у галузі охорони здоров'я.

Правові основи фармації в Україні. Поняття і правовий статус фармацевтичних працівників.

Провадження фармацевтичної практики. Протоколи провізора (фармацевта).

Стандарти фармацевтичної допомоги COVID-19.

Юридична відповіальність фармацевтичних працівників за професійні правопорушення.

Загальна характеристика законодавства у сфері забезпечення населення лікарськими засобами.

Створення, виробництво і реалізація лікарських засобів: правові аспекти. Реклама лікарських засобів.

Патентування лікарських засобів. Особливості патентної незалежності України.

Поняття та правовий режим генеричних лікарських засобів.

Державний контроль якості лікарських засобів в Україні.

Порядок використання незареєстрованих лікарських засобів в Україні при наданні медичної допомоги.

Юридичні гарантії забезпечення лікарськими засобами і засобами медичного призначення окремих категорій населення в Україні.

Стандарти якості аптечних послуг.

Тема 13. Правове регулювання психіатричної допомоги. Правове регулювання надання медичної допомоги уразливим верствам населення.

Загальна характеристика правового забезпечення галузі психіатрії в Україні.

Види та порядок надання психіатричної допомоги в Україні. Особливості надання психіатричної допомоги у примусовому порядку.

Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин при наданні психіатричної допомоги.

Правове регулювання здійснення спеціальних заходів профілактики і лікування хронічного алкоголізму, наркоманії та інших соціально небезпечних захворювань. Державна політика боротьби з тютюнопалінням в Україні.

Особливості здійснення прав дитини у сфері охорони здоров'я. Правова концепція охорони здоров'я, дружня до дитини.

Юридичне забезпечення надання медичної допомоги особам з інвалідністю в Україні.

Нормативне забезпечення надання медичної допомоги особам, які перебувають у місцях

позвавлення волі.

Правове регулювання надання медичної допомоги особам похилого віку.

Тема 14. Правове регулювання паліативної допомоги. Організаційно-правове функціонування хоспісів.

Загальна характеристика правового забезпечення галузі паліативної допомоги в Україні.

Міжнародно-правові стандарти у сфері надання паліативної допомоги.

Порядок надання паліативної допомоги в Україні. Державний стандарт паліативного догляду.

Організаційно-правові засади створення і функціонування закладів (відділень), у яких надається паліативна допомога.

Правовий статус особи, якій надається паліативна допомога в Україні.

Правовий статус медичного працівника при наданні паліативної допомоги.

Особливості надання паліативної допомоги дітям. Правовий статус Центру медичної реабілітації та паліативної допомоги дітям.

Тема 15. Правова регламентація косметології і спортивно-оздоровчої діяльності (спортивна медицина). Санаторно-курортна справа. Медичний туризм. Правове регулювання реабілітації в сфері охорони здоров'я.

Законодавче забезпечення пластичної і реконструктивної допомоги населенню.

Поняття косметології та її регламентація за законодавством України.

Міжнародні стандарти у сфері косметології і спортивної медицини.

Косметологічні послуги та особливості їх надання.

Організаційно-правові основи функціонування косметологічних клінік.

Законодавча регламентація діяльності фітнес-центрів та інших фізкультурно-оздоровчих закладів.

Господарська діяльність у сфері краси та спорту. Особливості юридичної регламентації медичного туризму. Права людини і медичний туризм.

Загальна характеристика правового забезпечення суспільних відносин у сфері реабілітації. Національні та міжнародно-правові стандарти у сфері надання реабілітаційної допомоги.

Суб'єкти надання реабілітаційних послуг.

Структура залікового кредиту-модуля «Медичне право»

№ з/п	Тема	Лекції	Практ.	CPC
1.	Змістовий модуль 1. Медичне право як правове утворення		6	8
2.	Медичне право України в системах права і законодавства. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини. Юридична регламентація системи охорони здоров'я в Україні	-	3	4
3.	Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг.	-	3	4
4.	Змістовий модуль 2. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин і механізми та процедури захисту їхніх прав	-	26	16
5.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. Захист персональних даних.	-	6	4
				11

6.	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин	-	6	4
7.	Дефекти надання медичної допомоги. Медична експертиза та контроль якості медичної допомоги за законодавством України	-	6	4
8.	Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.	-	8	4
9.	Змістовий модуль 3. Правове регулювання окремих видів медичної діяльності	-	8	26
10.	Правове регулювання сімейної медицини в Україні. Особливості надання первинної медичної допомоги Народна медицина (цілительство) за законодавством України	-	1	4
11.	Законодавче забезпечення профілактики та лікування інфекційних хвороб. Правове забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя в Україні. Пандемія COVID-19: правова характеристика.	-	1	4
12.	Донорство за законодавством України. Правове забезпечення репродуктивного здоров'я і репродуктивних технологій в Україні. Корекція статі.	-	1	4
13.	Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні. Інтелектуальна власність у галузі охорони здоров'я.	-	1	2
14.	Правове регулювання психіатричної допомоги. Правове регулювання надання медичної допомоги уразливим верствам населення.	-	1	4
15.	Правове регулювання паліативної допомоги. Організаційно-правове функціонування хоспісів	-	1	4
16.	Правова регламентація косметології та спортивно-оздоровчої діяльності (спортивна медицина). Санаторно-курортна справа. Медичний туризм. Правове регулювання реабілітації в сфері охорони здоров'я.	-	2	4
17.	УСЬОГО	-	40	50
18.	Кредитів ECTS		3	

Тематичний план практичних занять

№з/п	Тема	Кількість годин
1	Змістовий модуль 1. Медичне право як правове утворення	6
2	Медичне право України в системах права і законодавства. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини. Юридична регламентація системи охорони здоров'я в Україні.	3
3	Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг.	3
4	Змістовий модуль 2. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин і механізми та процедури захисту їхніх прав	26

5	Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. Захист персональних даних.	6
6	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин.	6
7	Дефекти надання медичної допомоги. Медична експертиза та контроль якості медичної допомоги за законодавством України.	6
8	Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.	8
9	Змістовий модуль 3. Правове регулювання окремих видів медичної діяльності	8
10	Юридичне забезпечення надання окремих видів медичної допомоги	8
11	Усього годин	40

Самостійна робота здобувача вищої освіти та її контроль

№	Тема	СРС	Вид контролю
1	Змістовий модуль 1. Медичне право як правове утворення	8	
2	Медичне право України в системах права і законодавства. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини. Юридична регламентація системи охорони здоров'я в Україні.	4	Поточний контроль на практичних заняттях
3	Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг.	4	
4	Змістовий модуль 2. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин і механізми та процедури захисту їхніх прав	16	
5	Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я.	4	Поточний контроль на практичних заняттях
6	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин.	4	
7	Дефекти надання медичної допомоги. Медична експертиза та контроль якості медичної допомоги за законодавством України.	4	
8	Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.	4	
9	Змістовий модуль 3. Правове регулювання окремих видів медичної діяльності	26	
10	Правове регулювання сімейної медицини в Україні. Особливості надання первинної медичної допомоги. Народна медицина (цілительство) за законодавством України.	4	Поточний контроль на практичних заняттях
11	Законодавче забезпечення профілактики та лікування інфекційних хвороб. Правове забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя в Україні. Пандемія COVID-19: правова характеристика.	4	

12	Донорство за законодавством України. Правове забезпечення репродуктивного здоров'я і репродуктивних технологій в Україні. Корекція статі.	4
13	Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні. Інтелектуальна власність у галузі охорони здоров'я.	2
14	Правове регулювання психіатричної допомоги. Правове регулювання надання медичної допомоги уразливим верствам населення.	4
15	Правове регулювання паліативної допомоги. Організаційно-правове функціонування хоспісів.	4
16	Правова регламентація косметології та спортивно-оздоровчої діяльності (спортивна медицина). Санаторно-курортна справа. Медичний туризм. Правове регулювання реабілітації в сфері охорони здоров'я.	4
17	УСЬОГО	50

1. Методи навчання: 1) проблемний метод навчання, який націлений на формування у студенів здатностей до діалогу, вміння відстоювати свою власну думку; 2) бесіда, яка спонукає здобувач вищої освіти міркувати, аналізувати та відтворювати раніше отримані знання; 3) «мікрофон», який дає можливість кожному здобуваче вищої освіти швидко, по черзі, дати відповідь на запитання чи висловити свою думку; 4) метод навчання «мозковий штурм», який спонукає здобувачів вищої освіти проявити уяву і творчість, допомагає знайти кілька рішень з означеної теми шляхом вільного вираження думок тощо.

2. Методи контролю: попередній контроль (діагностика вихідного рівня знань студентів); поточний контроль (діагностика якості засвоєння матеріалу студентами з окремих тем та змістових модулів); підсумковий контроль (загальна діагностика якості знань та навичок студентів у відповідності до гуманітарної компоненти підготовки фахівців магістерського рівня).

8.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності. Поточний контроль здійснюють на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей зожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності студентів необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: вирішенню запитань і завдань для самоконтролю, тестуванню, розв'язанню ситуативних задач з урахуванням умов, які максимально наближені до реальних, підготовці творчих завдань. Оцінювання поточної навчальної діяльності студентів провадиться на підставі Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України 15.04.2014 р. Відповідно до ст. 1, 32 Закону України «Про вищу освіту», рішення щодо обрання системи оцінювання навчальної діяльності студентів ухвалюється керівництвом ВНМЗ, відповідно до нормативних документів, затверджених у встановленому порядку, та принципу автономії вищого навчального закладу.

Оцінювання проводиться комплексно з використанням стандартизованих засобів контролю знань, що дозволяє оцінити знання студентів із теми, розглядаючи теоретичний матеріал (розв'язання тестів, завдань і запитань для самоконтролю), а наприкінці заняття з'ясовують ступінь засвоєння студентами навчального матеріалу шляхом вирішення ситуативних задач і творчих завдань.

Значення зожної теми в межах одного модуля має бути однаковою і визначається кількістю тем у модулі. Оцінювання поточної навчальної діяльності студентів описується у робочій навчальній програмі з дисципліни.

При засвоєнні індивідуальної роботи зожної теми модуля за поточну навчальну діяльність студента виставляються оцінки за 4-ри бальною традиційною шкалою, які потім конвертуються у бали.

Поточний контроль здійснюється на основі комплексного оцінювання діяльності студента та набутих ним компетентностей (знання, уміння, навички тощо), що включає контроль вхідного рівня знань, якість виконання практичної роботи, рівень теоретичної підготовки та результати вихідного контролю рівня знань.

Сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих здобувачем вищої освіти у процесі навчання зожної теми навчальної дисципліни орієнтовно оцінюється за такими критеріями:

– 5 / "відмінно" – студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних завдань;

– 4 / "добре" – студент добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних завдань;

– 3 / "задовільно" – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в першоджерела та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, припускається помилок при виконанні практичних завдань;

– 2 / "незадовільно" – студент не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерела та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Система конвертації традиційної системи оцінки в бали залежить від конкретної кількості днів з практичних занять, відповідно до робочої програми, яка може відрізнятися в окремих ВНМЗ України.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання: семестровий залік, оцінку за модуль визначають як суму оцінок поточної навчальної діяльності (у балах), яку виставляють на практичних заняттях, відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модуля (залікового кредиту) – 200 балів.

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач вищої освіти за поточну навчальну діяльність при вивчені дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач вищої освіти за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувач вищої освітою оцінок за традиційною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 200}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-балльною шкалою у таблиці 1:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4- бальна шакала	200- бальна шкала	5- бальна шакала	200- бальна шкала	5- бальна шакала	200- бальна шкала	5- бальна шакала	200- бальна шкала
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Недостатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

Оцінка з дисциплін, формою підсумкового контролю яких є диференційований залік базується на результатах поточної навчальної діяльності та обчислюється в балах, відповідно до таблиці 1.

Оцінка з дисциплін, формою підсумкового контролю яких є залік (диференційований залік) базується на результатах поточної навчальної діяльності та виражається за двобальнюю шкалою «зараховано» або «не зараховано». Для зарахування здобувач вищої освіти має отримати за поточну навчальну діяльність бал не менше 60% від максимальної суми балів з дисципліни (120 балів).

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Бали здобувачів вищої освіти, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Таблиця 2

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % здобувач вищої освіти
B	Наступні 25 % здобувач вищої освіти
C	Наступні 30 % здобувач вищої освіти

D	Наступні 25 % здобувач вищої освіти ів
E	Останні 10 % здобувач вищої освіти ів

Бали з дисципліни для здобувачів вищої освіти, які успішно виконали програму конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Таблиця 3

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати здобувач вищої освіти	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати здобувач вищої освіти	2

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

1. **Методичне забезпечення:** методичні розробки для викладачів та методичні вказівки для здобувачів вищої освіти до практичних та семінарських занять, методичні вказівки до самостійної роботи, опорний план-конспект лекцій, підручники, посібники, збірники нормативно-правових актів.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІВ ДО ДИСЦИПЛІНИ

1. Правова природа медичного права (галузь права, інститут права, галузь законодавства).
2. Медичне право України як правове утворення: поняття, завдання, предмет регулювання.
3. Медичні правовідносини: поняття, види і склад.
4. Принципи і функції медичного права України.
5. Система медичного права України.
6. Джерела медичного права України.
7. Медичне право як навчальна дисципліна і галузь науки.
8. Загальна характеристика законодавчого забезпечення охорони здоров'я в Україні.
9. Міжнародні акти у сфері охорони здоров'я та прав людини, які містять обов'язкові до виконання норми і принципи («твірде право»).
10. Регіональні акти у сфері охорони здоров'я та прав людини, які містять обов'язкові до виконання норми і принципи («твірде право»).
11. Міжнародні акти у сфері охорони здоров'я та прав людини, які містять рекомендаційні норми і принципи («м'яке право»).
12. Регіональні акти у сфері охорони здоров'я та прав людини, які містять рекомендаційні норми і принципи («м'яке право»).
13. Роль і значення Загальної декларації прав людини та її місце в системі міжнародних стандартів у галузі охорони здоров'я та прав людини.
14. Права пацієнтів за міжнародними актами у сфері охорони здоров'я і прав людини.

15. Права медичних працівників за міжнародними актами у сфері охорони здоров'я і прав людини.
16. Права пацієнтів за регіональними актами у сфері охорони здоров'я і прав людини.
17. Права медичних працівників за регіональними актами у сфері охорони здоров'я і прав людини.
18. Місце і значення актів Європейського Союзу в системі регіональних стандартів у сфері охорони здоров'я і прав людини.
19. Угода про асоціацію Україна-ЄС в аспекті охорони здоров'я.
20. Конституційне регулювання охорони здоров'я в Україні.
21. Роль і значення рішень Європейського суду з прав людини у сфері охорони здоров'я, в системі законодавства про охорону здоров'я України, а також документів національних судових інстанцій.
22. Місце медичного права в системі соціального регулювання медичної діяльності.
23. Систематизація законодавства України про охорону здоров'я.
24. Біоетика, біоправо та медичне право: проблеми співвідношення.
25. Роль і значення діяльності міжнародних і національних організацій у розвитку медичного права.
26. Заклад охорони здоров'я України як суб'єкт господарювання.
27. Ліцензування й акредитація закладів охорони здоров'я.
28. Реклама у сфері охорони здоров'я.
29. Організаційно-правові аспекти діловодства в закладах охорони здоров'я.
30. Становлення і розвиток новітніх технологій у сфері охорони здоров'я (зокрема, телемедицина, кібермедицина, квантова медицина).
31. Загальні положення про страхування у сфері охорони здоров'я: поняття, принципи страхування, суб'єкти, об'єкти та зміст страхових правовідносин.
32. Добровільне медичне страхування: стан законодавчого закріплення і практика застосування.
33. Становлення і розвиток обов'язкового державного соціального медичного страхування.
34. Страхування професійної відповідальності медичних працівників.
35. Страхування медичних і фармацевтичних працівників, що виконують свої професійні обов'язки в окремих сферах медичної діяльності.
36. Поняття та ознаки медичної допомоги (якісна, кваліфікована, доступна, безоплатна).
37. Право на медичну допомогу за законодавством України.
38. Медична послуга як об'єкт медичних правовідносин.
39. Договір про надання медичних послуг: поняття, загальна характеристика та особливості виконання.
40. Договір про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій.
41. Договір про реімбурсацію.
42. Декларація про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу.
43. Договірна відповідальність у сфері охорони здоров'я.
44. Права людини у сфері охорони здоров'я: поняття, класифікація, загальна характеристика.
45. Право людини на життя: поняття, зміст і загальна характеристика. Право на життя і медична практика: питання співвідношення.
46. Поняття та структура права людини на охорону здоров'я за законодавством України.
47. Право людини на інформацію про стан свого здоров'я: загальна характеристика і правове забезпечення.
48. Право людини на таємницю про стан здоров'я: загальна характеристика і правове забезпечення.
49. Право людини на згоду на медичну допомогу.
50. Право на відмову від медичної допомоги.
51. Порядок обробки персональних даних.
52. Режим інформації про померлу особу.
53. Поняття і види суб'єктів медичних правовідносин.
54. Пацієнт: дефініційний і класифікаційний підходи.
55. Загальна характеристика прав пацієнта.

56. Правове регулювання обов'язків пацієнта в Україні.
57. Морально-етичні засади взаємин «лікар-пацієнт».
58. Особливості правового статусу законних представників у сфері охорони здоров'я.
59. Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація.
60. Законодавче забезпечення і класифікація прав медичних працівників.
61. Правове регулювання професійних обов'язків медичних працівників.
62. Правовий статус лікуючого лікаря за національним законодавством.
63. Поняття і види процедур і механізмів захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.
64. Форми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: поняття, види, засоби здійснення.
65. Судова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин у порядку конституційного й адміністративного судочинства.
66. Судова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин у порядку цивільного судочинства.
67. Судова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин у порядку кримінального судочинства.
68. Позасудова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: поняття, види, загальна характеристика.
69. Правопорушення у сфері охорони здоров'я як підстава для юридичної відповідальності у медичному праві: поняття, ознаки, склад.
70. Поняття та види юридичної відповідальності суб'єктів медичних правовідносин.
71. Цивільно-правова відповідальність у сфері охорони здоров'я.
72. Дисциплінарна відповідальність медичних працівників.
73. Адміністративно-правова відповідальність у медичному праві.
74. Кримінальна відповідальність медичних працівників у зв'язку з їх професійною діяльністю.
75. Звільнення від юридичної відповідальності медичних працівників.
76. Неюрисдикційні форми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: поняття, види, загальна характеристика.
77. Виконання рішень судів у медичних справах.
78. Міжнародні форми і засоби захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.
79. Юридична практика в галузі медичного права.
80. Особливості юридичної відповідальності пацієнтів за законодавством України.
81. Експертна діяльність у сфері охорони здоров'я: національне і зарубіжне законодавство.
82. Поняття, види і значення медичних експертиз в Україні.
83. Висновок експерта: форма і зміст.
84. Медико-соціальна експертиза втрати працездатності: поняття і види.
85. Судово-медична експертиза: загальна характеристика та роль у сфері медичного права.
86. Судово-психіатрична експертиза: загальна характеристика та роль у сфері медичного права.
87. Судово-психологічна експертиза: загальний аналіз і роль у сфері медичного права.
88. Військово-лікарська експертиза: загальна характеристика та роль у сфері медичного права.
89. Лікарська експертиза осіб рядового і начальницького складу
90. Альтернативна медична експертиза: загальний аналіз і роль у сфері медичного права.
91. Патологоанатомічний розтин: особливості проведення, роль і значення для медичних справ.
92. Дефекти надання медичної допомоги: поняття і види.
93. Медична помилка та нещасний випадок.
94. Ятрогенна патологія: актуальність і основні причини виникнення.
95. Ускладнення за результатами медичних втручань та їх правові наслідки.
96. Контроль якості медичної допомоги: поняття, види, суб'єкти.
97. Особливості діяльності клініко-експертних комісій.
98. Загальна характеристика сімейної медицини: поняття, принципи, значення і нормативне забезпечення.

99. Правовий статус центру первинної медичної (медико-санітарної) допомоги та його підрозділи.
100. Правовий статус лікаря, який надає первинну медичну допомогу.
101. Порядок надання первинної медичної допомоги.
102. Поняття та види донорства за законодавством України.
103. Поняття і принципи донорства крові та її компонентів.
104. Трансплантація анатомічних матеріалів.
105. Законодавче забезпечення донорства анатомічних матеріалів.
106. Юридична регламентація донорства репродуктивних клітин в Україні.
107. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я щодо захисту населення від інфекційних, у тому числі тих, що передаються статевим шляхом.
108. Особливості надання медичної допомоги в умовах COVID-19.
109. COVID-19 і права людини.
110. Нормативно-правове забезпечення профілактики та лікування інфекційних хвороб, у тому числі тих, що передаються статевим шляхом, в Україні.
111. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин в умовах лікування інфекційних хвороб, у тому числі тих, що передаються статевим шляхом.
112. Правовий статус медичних працівників та інших осіб, професійна діяльність яких пов'язана з ризиком інфікування ВІЛ.
113. Особливості соціально-правового захисту осіб, інфікованих ВІЛ чи осіб, які страждають на хворобу, зумовлену ВІЛ.
114. Правове регулювання проведення профілактичних щеплень в Україні.
115. Боротьба з туберкульозом: правові аспекти.
116. Поняття та правовий статус фармацевтичних працівників.
117. Роль фармацевтичних працівників при наданні медичної допомоги.
118. Провадження фармацевтичної практики.
119. Реклама лікарських засобів.
120. Загальна характеристика законодавства у сфері забезпечення населення лікарськими засобами.
121. Створення і виробництво лікарських засобів: правові аспекти.
122. Правове й етичне забезпечення проведення клінічних випробувань лікарських засобів.
123. Особливості здійснення державного контролю якості лікарських засобів в Україні.
124. Юридичні гарантії забезпечення лікарськими засобами і засобами медичного призначення окремих категорій населення в Україні.
125. Доклінічне вивчення лікарських засобів.
126. Державна політика щодо обігу наркотичних засобів в Україні.
127. Міжнародні та регіональні стандарти і національні акти щодо інтелектуальної власності в галузі охорони здоров'я.
128. Патентна незалежність України.
129. Поняття та правовий режим генеричних лікарських засобів.
130. Законодавче забезпечення проведення медико-біологічних експериментів в Україні.
131. Умови правомірності та порядок проведення медико-біологічних експериментів з участю людини.
132. Клінічні випробування лікарських засобів на людині.
133. Державна політика щодо боротьби з тютюнопалінням в Україні.
134. Особливості здійснення прав дитини у сфері охорони здоров'я.
135. Юридичне забезпечення надання медичної допомоги особам з інвалідністю в Україні.
136. Нормативне забезпечення надання медичної допомоги особам, які перебувають у місцях позбавлення волі.
137. Особливості надання паліативної допомоги в Україні.
138. Правовий статус Центру медичної реабілітації та паліативної допомоги дітям.
139. Державний стандарт паліативного догляду.
140. Косметологічні послуги та особливості їх надання.
141. Медичний туризм.
142. Загальна характеристика первинної медичної допомоги.
143. Загальна характеристика спеціалізованої медичної допомоги.

144. Загальна характеристика екстреної медичної допомоги.
145. Загальна характеристика паліативної медичної допомоги.
146. Загальна характеристика медичної реабілітації.

Рекомендована література

Основна (базова) література

1. *Senyuta I. Y., Kuzmenko S.* Education in the field of Medical Law as a safeguard human rights protection in the field of health care: the experience of Ukraine // IV International Medical law Congress. 8-10 January 2021.
2. *Senyuta I. Y* Medical Neutrality as a Human Rights in Patient Care Concept: Experience of Ukraine/ I.Y. Senyuta, D.Y. Klapatyi// Medical Law. № 17. 2016.
3. *Senyuta I. Y* Modern civilistic instruments of medical reform: issues of law implementation and law enforcement // Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 27(3), 2020.
4. *Балабко В. В.* Злочини проти життя та здоров'я особи: кримінальна відповідальність медичних працівників: монографія. – Запоріжжя: Дніпров. металург, 2017. 288 с.
5. *Богомазова I.O.* Збалансування прав лікаря на повагу до ділової репутації з правом громадськості на свободу вираження поглядів (за матеріалами практики європейського суду з прав людини). Медичне право. № 2 (26). 2020. URL: <https://medlaw-journal.com/index.php/journal/article/view/32>.
6. *Богомазова I.O.* Відмова від медичного втручання: стандарти Європейського суду з прав людини // матеріали Міжнародної науково-практичної конференції на тему «Медичне право України: сучасні досягнення та перспективи розвитку», присвяченої 10-річчю з дня створення першої в Україні кафедри медичного права. Упоряд. д. ю. н., проф. І. Я. Сенюта, к. ю. н., доц. Х. Я. Терешко. Львів. Видавництво ЛОБФ «Медицина і право».2023.С.11-15
7. *Булеца С. Б.* Цивільно-правові відносини в галузі медичної діяльності: проблеми та практики. – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2015. – 600 с.
8. *Грін О. О.* Основи медичного права. Альбом схем: навч. посіб. для здобувач вищої освіти вищ. навч. закл. / О. О. Грін. – Ужгород: Видавництво ФОП Сабов А. М., 2020. – 377 с.
9. *Грін О. О.* Основи фармацевтичного права. Альбом схем: навч. посіб. для здобувач вищої освіти вищ. навч. закл. / О. О. Грін. – Ужгород: Видавництво ФОП Сабов А. М., 2020. – 211 с.
10. Грін О. О. Медичне право: навчально-методичний комплекс для студенів спеціальності 222 «Медицина» (за спеціалізацією «Лікувальна справа», магістр) та спеціальності 221 «Стоматологія» (за спеціалізацією «Лікар-стоматолог», магістр). 2 -ге вид., перероб. і доп. Ужгород: ФОП Сабов А. М., 2023. 275 с.
11. Грін О. О. Медичне право в запитаннях і відповідях. Загальна частина. Книга 1. Навч. посіб. для здобувач вищої освіти вищ. мед. навч. закл. / О. О. Грін. Ужгород: ФОП Сабов А. М., 2023. 408 с.
12. Деонтологія в медицині: підручник / О. М. Ковальова, Н. А. Сафаргаліна-Корнілова, Н. М. Герасимчук. 2-ге вид., випр. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2018. 240 с.
13. *Ілюшик О.М.* Адміністративна відповідальність у сфері охорони здоров'я: реалії та напрями вдосконалення. Роль і значення основ законодавства України про охорону здоров'я для системи охорони здоров'я і забезпечення прав людини: збірник наукових статей. Упорядники: І. Я. Сенюта, Х. Я. Терешко. Львів: ЛОБФ «медицина і право». 2022. С. 28-32.
14. *Квіт Н. М.* Біобанки в Україні: цивільно-правовий аспект: монографія. Львів: Кварт, 2020. 376 с.
15. *Майданик Р.А.* Правовідносини медичного обслуговування і надання медичних послуг за законодавством України // Медичне право. Спеціальний випуск. № 3. 2017.
16. Медичне право: підручник / за заг. ред д.ю.н., проф. С. Б. Булеца; д.ю.н., доц. М. В. Менджул. Ужгород: ТОВ «PIK-У», 2021. 720 с.
17. *Миронова Г. А.* Модернізація цивільного законодавства в сфері надання медичної допомоги: теоретичні засади та практика імплементації: монографія. Київ, 2020. 199 с.
18. Політика та публічне управління у сфері охорони здоров'я [Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин і механізми захисту їхніх прав]: підручник у 2 т. / авт.кол.: М. І. Бадюк, П. Б. Волянський, Р. Ю. Гревцова та ін.; ред. кол.: В. М. Князевич (голова), Я. Ф. Радиш

- (заст..голови) та та ін.]. Київ: НАДУ, 2018. Т. 2. 320 с.
19. Приватноправове регулювання особистих немайнових відносин у медичній сфері: деякі питання методології / Г. А. Миронова // Приватне право і підприємництво. - 2016. - Вип. 16. - С. 60-64. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prip_2016_16_9
 20. Руснак Л. М. Адміністративно-правове забезпечення права на охорону здоров'я в Україні: монографія. – Харків: Грінь Д. С., 2017. – 183 с.
 21. Сенюта І. Я. Джерела правового регулювання цивільних відносин у сфері надання медичної допомоги: монографія / І. Я. Сенюта. – Львів: ЛОБФ «Медицина і право», 2018.
 22. Сенюта І. Я. Актуальні питання стратегії й тактики ведення медичних справ // Юридична газета. – №13(719). – 2020.
 23. Сенюта І. Я. Окремі трудові гарантії для медичного працівника при скороченні чисельності або штату // Елек. наук. вид. «Порівняльно-аналітичне право». Ужгородський національний університет. № 1. 2020 URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/35822/1/ОКРЕМІ%20ТРУДОВІ%20ГАРАНТИ.pdf>
 24. Сенюта І. Я. Правові позиції Європейського суду з прав людини у сфері охорони здоров'я / І. Я. Сенюта. Х.: Фактор, 2020. 192 с.
 25. Сенюта І. Я. Стандарти у сфері охорони здоров'я як джерело правовідносин у сфері надання медичної допомоги // Медичне право. Спец. вип. №3. 2017.
 26. Сенюта І. Я. Цивільні правовідносини у сфері проведення медичних дослідів // Медичне право. № 1 (21). 2018.
 27. Сенюта І. Я., Терешко Х. Я. Вакцинація у запитаннях і відповідях: методичні рекомендації. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/77b7b540396ed691df9b_file.pdf
 28. Сенюта І.Я. Генеза вітчизняної цивілістичної думки щодо правовідносин у сфері надання медичної допомоги та її сучасний стан // Медичне право. № 2(18). 2016 URL : <http://medicallaw.org.ua/zurnal-medychne-pravo/arkhiv-zhurnalu/18-2016/senjuta-irina-jaroslavivna/>
 29. Сенюта І.Я. Договір про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій: окремі штрихи до «нормативного портрету» / І. Я. Сенюта// Український медичний часопис. URL : <https://www.umj.com.ua/article/125801/dogovir-pro-medichne-obslugovuvannya-naselennya-za-programoyu-medichnih-garantij-okremi-shtrihi-do-normativnogo-portretu>
 30. Сенюта І.Я. Підстави виникнення правовідносин у сфері надання медичної допомоги: деякі аспекти. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2018. № 50. Т. 1. С. 107–110.
 31. Сенюта І.Я. Політика та публічне управління у сфері охорони здоров'я [Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин і механізми захисту їхніх прав] / у 2 т. / [авт. кол.: М. І. Бадюк, П. Б. Волянський, Р. Ю. Гревцова та ін.; ред. кол.: В. М. Князевич (голова), Я. Ф. Радиш (заст.голови) та ін.]. - Київ: НАДУ, 2018.
 32. Сенюта І.Я. Правочин як підставка виникнення цивільних правовідносин у сфері надання медичної допомоги : Підприємництво, господарство і право. 2018. – № 6. – С. 66- 70.
 33. Сенюта І.Я. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері надання медичної допомоги: питання теорії і практики: монографія / І. Я. Сенюта. Львів: ЛОБФ «Медицина і право», 2018.
 34. Сенюта І.Я. Цивільно-правовий захист права на медичну допомогу: методичні рекомендації / І.Я. Сенюта. – Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2018. 64 с.
 35. Сенюта І. Я. Основи законодавства України про охорону здоров'я: нормативні контроллерзії та пропозиції до вдосконалення. Роль і значення Основ законодавства України про охорону здоров'я для системи охорони здоров'я і забезпечення прав людини: збірник наукових статей. Упорядники: І. Я. Сенюта, Х. Я. Терешко. 2022. С. 79-82.
 36. Сенюта І. Я. Особливості чутливої обробки адвокатом персональних даних клієнтів. «Глобалізація українського законодавства як результат війни Російської Федерації проти України»: Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції. 2023. 142-148.
 37. Сенюта І. Я. Актуальні питання прав людини у сфері надання медичної допомоги крізь призму новельної практики Європейського суду з прав людини. Медичне право України: історичні аспекти, новітні тенденції та перспективи розвитку. Збірник статей наукових читань, присвячених пам'яті Гладуна Зіновія Степановича. Упоряд. д.ю.н., проф. І. Я. Сенюта, к.ю.н., доц. Х. Я. Терешко. 2022. С. 74-77.

38. Сенюта І. Я., Кузьменко С. Є. Правова освіта медичних працівників як запорука дотримання прав людини. Роль і значення Основ законодавства України про охорону здоров'я для системи охорони здоров'я і забезпечення прав людини: збірник наукових статей. Упорядники: І. Я. Сенюта, Х. Я. Терешко. 2022. С. 40-42.
39. Сенюта І. Я. Розгляд медичних справ у порядку цивільного судочинства: наукові підвалини та практичні інструменти. Глава 12. Цивільний процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про цивільне судочинство. Монографія. / за заг.ред. д.ю.н., проф., заслуженого юриста України Фурси С. Я., д.ю.н., проф. Бичкової С. С. Київ: Алерта, 2023 640 с., С. 396 – 427.
40. Сенюта І. Я. Новельний регламент контролю якості медичної допомоги: чи працює принцип «не нашкодь» при нормопроектуванні? Збірник наукових статей міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю з дня створення першої в Україні кафедри медичного права. Упоряд. д. ю. н., проф. І. Я. Сенюта, к. ю. н., доц. Х. Я. Терешко. 2023. С. 140-143.
41. Сенюта І. Я. Контроль якості надання медичної допомоги: quo vadis? Правове забезпечення соціальної сфери: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 2023. С. 211-214.
42. Сенюта І. Я. Захист медичних даних: окремі новели. Збірник матеріалів І міжнародної науково-практичної конференції «Національне та міжнародне право: історія, сучасність, перспективи розвитку» до 110-річчя Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. 2022. С. 109-115.
43. Сенюта І. Я. Право на використання незареєстрованих лікарських засобів в Україні при наданні медичної допомоги: to be or not to be безпеці пацієнта. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції». 2023. С. 264-267.
44. Смерть на прохання в Європі (Біоетика та практика ЄСПЛ щодо закінчення життя людини на прохання): зб. рішень ЄСПЛ / уклад., пер. Я. О. Триньова; за заг. ред. В. М. Куца. Харків: Право, 2019. 376 с.
45. Терешко Х. Я. Зміна нормативної парадигми трансплантології в Україні: деякі аспекти. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 4 (108). С. 70–75.
46. Терешко Х. Я. Доступ адвоката до персональних даних свого клієнта у сфері надання медичної допомоги. *Медичне право*. 2019. № 2 (24). С. 57–64.
47. Терешко Х.Я. Правомірне розголошення медичної таємниці: деякі аспекти. *Право України*. 2020. № 3. С. 97-108.
48. Терешко Х.Я. Зворотна сторона медалі комфортних пологів: окремі правові аспекти. *Медичне право*. 2020. 2(26). С.76-84.
49. Терешко Х.Я. Інформаційні права у сфері допоміжних репродуктивних технологій: окремі аспекти. Приватне право в сфері охорони здоров'я: виклики та перспективи. Київські правові читання. Матеріали міжн. наук.-практ. конф. Київ, 17 вер. 2020 р. [Електронне видання]/ Р. А. Майданик, К.В. Москаленко та ін.; відп. ред. Р. А. Майданик. Львів: ЛОБФ «Медицина і право», 2020. С.237-242.
50. Терешко Х.Я. Концепція охорони здоров'я, «дружня» до дитини в інформаційних правовідносинах: недосяжна висота. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. № 52. С. 44-47.
51. Терешко Х. Я. Право на таємницю про стан здоров'я: нормативне регулювання та судова візія. Роль і значення Основ законодавства України про охорону здоров'я для системи охорони здоров'я і забезпечення прав людини: збірник наукових статей. Упорядники: І. Я. Сенюта, Х. Я. Терешко. 2022. С. 86-89.
52. Терешко Х. Я. Медична таємниця крізь призму новельної судової практики. Медичне право України: сучасні досягнення та перспективи розвитку. Збірник наукових статей міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю з дня створення першої в Україні кафедри медичного права. Упоряд. д. ю. н., проф. І. Я. Сенюта, к. ю. н., доц. Х. Я. Терешко. 2023. С. 147-149.

53. Терешко Х. Я. E-health в Україні: досягнення та недоліки. Медичне право України: історичні аспекти, новітні тенденції та перспективи розвитку. Збірник статей наукових читань, присвячених пам'яті Гладуна Зіновія Степановича. Упоряд. д.ю.н., проф. І.Я. Сенюта, к.ю.н., доц. Х.Я. Терешко. 2022. С.79-81.
54. Франчук В. В. Недоліки професійної медичної діяльності: судово-медичні та клініко-соціальні аспекти: монографія / В. В. Франчук. Львів: Магнолія 2006, 2019. 248 с.
55. Четверте покоління прав людини: особливості правового регулювання, проблеми та перспективи розвитку в сфері охорони здоров'я: монографія / за заг. ред.: д.ю.н., проф. С. Б. Булеци; д.ю.н., доц. М. В. Менджул. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 444 с.
56. Чечерський В. І. Право на репродукцію (відтворення) у системі основоположних прав людини: конституційно-правове дослідження. Херсон: Олді-Плюс, 2019. 415 с.
57. Чорновус Н.Ф. Дотримання стандартів у сфері охорони здоров'я та індивідуальний підхід до пацієнта: пошук балансу // Медичне право України: історичні аспекти, новітні тенденції та перспективи розвитку. Збірник статей наукових читань, присвячених пам'яті Гладуна Зіновія Степановича. Упоряд. д.ю.н., проф. І.Я. Сенюта, к.ю.н., доц. Х.Я. Терешко. Львів. Видавництво ЛОБФ «Медицина і право». 2022. – С.22-25.
58. Шеперд Р. Неприродні випадки: нотатки судмедексперта в 34 розтинах / Ричард Шеперд. – Київ: Форс Україна, 2019. – 416 с.
59. Юрчук О.В. Оподаткування операцій з постачання послуг з охорони здоров'я закладами охорони здоров'я: питання теорії та практики. Медичне права. 2023. № 1 (31). С. 58-65.
60. Юрчук О.В. Застосування та звільнення від застосування штрафних санкцій за порушення строків реєстрації податкової накладної закладами охорони здоров'я. Збірник наукових статей міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю з дня створення першої в Україні кафедри медичного права. 2023. С. 173-177.

Допоміжна література

1. Антонов С.В. Законодавство про сурогатне материнство в Австралії: що може бути корисним для України. Медичне право 2 (26). 2020. URL: <https://medlaw-journal.com/index.php/journal/article/view/31>
2. Блащук Т. В. Договір про надання медичних послуг (медичного обслуговування) в умовах реформи медичної галузі // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». №2 (16). 2017 URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17btvrmh.pdf>
3. Богомазова І.О. Право на якісні та безпечні лікарські засоби в системі права на охорону здоров'я // Медичне право. Спеціальний випуск № 3, 2017. С. 9 – 17.
4. Богомазова І.О. До питання про імплементацію керівних принципів ВООЗ із трансплантації людських клітин, тканин і органів. Медичне право. 2022. № 1 (29). С. 9-18.
5. Булеца С.Б. Співвідношення права на смерть і права на гідну смерть. Медичне право. №1(27). 2021. URL: <https://medlaw-journal.com/index.php/journal/article/view/38>
6. Гарасимів О.Ю. Можливість ратифікації Україною Конвенції про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: за і проти. Медичне право. №1(27). 2021. URL: <https://medlaw-journal.com/index.php/journal/article/view/39>
7. Катинська Л.Р. Правове регулювання розширення медичної практики. / Л. Р. Катинська // Збірник наукових статей міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю з дня створення першої в Україні кафедри медичного права. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право». 2023. – С. 60 - 62.
8. Кашинцева О.Ю., Трофименко М.М. Правові механізми розширення доступу до лікування за умов пандемії в Україні та світі. Медичне право 2 (26). 2020. URL: <https://medlaw-journal.com/index.php/journal/article/view/33>
9. Квіт Н. М. Правовий режим неімплантованого ембріона *in vitro* з позицій доктрини, цивільного законодавства та судової практики // Часопис Київського університету права. – №2. – 2020.
10. Кисельова О. І. Адміністративно-правове регулювання трансплантації органів і (або) тканин людини в Україні і зарубіжних країнах. Правові горизонти. №9 (22). 2018. 24
11. Клапатий Д.Й. Правові аспекти надання закладами охорони здоров'я відповідей на запити на

- інформацію відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» // Медичне право. № 1(19). 2017.
12. *Менджул М. В.* Умови правомірності медичних досліджень за участі людини. Медичне право. №1(27). 2021. URL: <https://medlaw-journal.com/index.php/journal/article/view/43>
13. *Мироненко Н. В.* Проблеми нормативно-правових актів щодо захисту прав лікарів і пацієнтів // Медична інформатика та інженерія. №1. 2017.
14. *Миронова Г. А.* Права пацієнтів із психічними розладами: міжнародні стандарти та вітчизняне законодавство // Приватне право і підприємництво. №17. 2017.
15. *Миронова Г. А.* Приватно-правове регулювання особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги : монографія /Г.А. Миронова; відп. ред. О.Д. Крупчан. К., 2015.
16. *Миронова Г.А.* Врахування думки дитини у сфері надання медичної допомоги: міжнародні стандарти та досвід України. Медичне право. №(26)2. 2020. URL: <https://medlaw-journal.com/index.php/journal/article/view/35>
17. *Пашков В. М.* Правове забезпечення імплементації законодавства ЄС щодо обігу лікарських засобів // Медичне право. №2 (18). 2016.
18. *Попельницька Н. С.* Особливості відмежування злочину, передбаченого ст. 140 КК України від лікарської помилки, нещасного випадку і виправданого медичного ризику // Молодий вчений. №2 (17). 2015.
19. *Розгон О. В., Устінченко А. М.* Способи вирішення конфліктів у медичних правовідносинах // Вісник Харківського університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Право. №22. 2016.
20. *Сенюта І. Я.* Дефекти надання медичної допомоги: поняття і види // Медичне право. №1(19). 2017.
21. *Сенюта І. Я.* Обмеження конституційного права людини на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування: COVID-19 в. легітимних очікувань // Права людини в «ковідному» світі. Збірник наукових статей, тез, доповідей та повідомлень за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Харків, 2021.
22. *Сенюта І. Я.* Право на згоду та право на відмову від медичної допомоги: особливості та межі здійснення // Підприємництво, господарство і право. №10. 2016.
23. *Сенюта І. Я.* Судово-медична експертиза в медичних справах: деякі питання // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального права, кримінології та судочинства». Київ, 2021.
24. *Сенюта І. Я.* Захист медичних даних: окремі новели. Збірник матеріалів I міжнародної науково-практичної конференції «Національне та міжнародне право: історія, сучасність, перспективи розвитку» до 110-річчя Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. 2022. С. 109-115.
25. *Сенюта І. Я.* Порушення права жінок на медичну допомогу в умовах воєнного стану. Гендерний вимір війни. Результати аналітичного дослідження. 2023. С. 52-61.
26. Сенюта І.Я. Особливості динаміки медичних правовідносин в умовах воєнного стану: окремі аспекти. Медичне право. № 1(29), 2022. С. 26-36.
27. *Сибірна Р. І.* Правове регулювання проведення судово-медичної експертизи алкогольного та наркотичного сп'яніння у водіїв транспортних засобів // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. №21. 2019.
28. *Tereshko K.Y.* Information rights during medical experiments. *Innovative health care and rights of the patient*: European Conference on Health Law. Book of Abstracts. (м. Тулуса, Франція, 25-26 вересня 2019 р.). URL: <https://eahl2019.sciencesconf.org/user/submissions?docid=273663>
29. *Терещко Х.Я.* Цивільно-правова відповідальність за порушення інформаційних прав: окремі аспекти Забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (30 квітня 2020 р., м. Ужгород) / ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; за заг. ред. д.ю.н., проф. С.Б. Булеци, к.ю.н., доц. М.В. Менджул. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. 160 с.
30. Терещко Х.Я. Дифамація у сфері охорони здоров'я: колегіальність лікарів vs. критична оцінка діяльності лікарів. Медичне право. 2021. № 2(28). С. 80-85.
31. *Терзі О.О.* Предиктивна медицина: право на конфіденційність і захист від дискримінації // Медичне право. № 1 (21). 2018 URL: <http://medicallaw.org.ua/zhurnal-medychne-pravo/arkhiv-25iv-2018/>

32. Триньова Я.О. Кваліфікація дій сурогатної матері щодо незаконного утримання нею дитини, народженої за програмою сурогатного материнства. Медичне право. №1(27). 2021. URL: <https://medlaw-journal.com/index.php/journal/article/view/46>
33. Ширшова В. М. Значення фармацевтичної діяльності в системі охорони здоров'я України / Часопис Київського університету права. №4. 2016.
34. Яценко П. І. Мораль, лікарська етика і медичне право // Український стоматологічний альманах. №2. 2016.

Інформаційні ресурси

Міжнародні та регіональні стандарти

1. Декларація про медичну допомогу, орієнтовану на пацієнта / Міжнародний альянс організацій пацієнтів, 24.02.2006. URL: <http://www.patientsorganizations.org>
2. Європейська соціальна хартія / Рада Європи, 03.05.1996. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_062
3. Європейська хартія прав пацієнтів. листопад 2002. URL: <http://www.activecitizenship.net/patients-rights/projects/29-european-charter-of-patients-rights.html>
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод / Рада Європи, 04.11.1950. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
5. Конвенція про захист прав та гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину / Рада Європи, 04.04.1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_334#Text
6. Конвенція про права осіб з інвалідністю. ООН, 13.12.2006. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
7. Лісабонська декларація про права пацієнта / Всесвітня медична асоціація. Асамблея ВМА, вересень-жовтень 1981 р., переглянута у 2005. URL: <http://www.med-pravo.ru/Ethics/LisbonDecl.htm>
8. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права / ООН, 16.12.1966. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043
9. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права / ООН, 16.12.1966. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_042
10. Хартія про право на охорону здоров'я / Міжнародний союз юристів. Генеральна асамблея МСЮ, 31.08.2005 URL: <http://www.uianet.org/documents/qquia/resolutions/Sante4Gb.pdf>
11. Рекомендації для держав-членів РЄ «Повага до демократії, верховенства права та прав людини в умовах кризи, спричиненої COVID-19». URL: <https://medcom.unba.org.ua/publications/5433-povaga-do-demokratii-verhovenstva-prava-ta-prav-lyudini-v-umovah-krizi-sprichinenoi-covid-19-rekomendacii-dlya-derzhav-chleniv-re-informacijniy-dokument-radi-evropi-pidgotovleniy-general-nim-sekretarem-re-marija.html>

Основні нормативно-правові акти України

1. Конституція України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
6. Сімейний кодекс України від 10.01.2002. № 2947-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. № 435-IV URL:
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
8. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004. № 1618-IV. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
9. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992. № 2801-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
10. Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові: Закон України від 30.09.2020. № 931-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-20>
11. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006. № 3477-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
12. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017. № 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>
13. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011. № 2939-VI URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
14. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012. № 5081-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5081-17>
15. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17.05.2018. № 2427-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text>
16. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23.09.1999. № 1105-XIV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
17. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000. № 1645-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>
18. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010. № 2297-VI URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
19. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996. № 393/96-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0% B2%D1%80#Text>
20. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992. № 2657-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
21. Про лікарські засоби: Закон України від 28.07.2022. № 123/96-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-20#Text>
22. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015. № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
23. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності від 05.04.2007. № 877-V. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/877-16/page>
24. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993. № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>
25. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993. № 3689-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>
26. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993. № 3688-XII URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
27. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000. № 1489-III URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1489-14>
28. Про поховання та похоронну справу: Закон України від 10.07.2003. № 1102-IV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1102-15>
29. Про протидію захворюванню на туберкульоз: Закон України від 05.07.2001. № 2586-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2586-14>
30. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ: Закон України від 12.12.1991. № 1972-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1972-12>
31. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996. № 270/96-BP URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0% B2%D1%80>
32. Про страхування: Закон України від 07.03.1996. № 85/96-BP URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0% B2%D1%80#Text> (Втрата чинності відбудеться 01.01.2024).

33. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (Введення в дію відбудеться 01.01.2024).

34. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994. № 4038-XII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

35. Про Уповноваженого Верховного Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997. № 776/97-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%BC%D1%80#Text>

36. Про затвердження Порядку видачі та анулювання спеціального дозволу на заняття народною медициною (цілительством): Постанова Кабінету Міністрів України № 1145 від 03.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1145-2012-%D0%BF#Text>

37. Деякі питання електронної системи охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 № 411. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-2018-%D0%BF>

38. Деякі питання щодо договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій: Постанова Кабінету Міністрів України № 410 від 25.04.2018. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF>

39. Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України № 765 від 15.07.1997. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/765-97-%D0%BF>

40. Про затвердження Порядку здійснення в особливий період обміну медичними та іншими документами військовослужбовців між закладами охорони здоров'я державної та комунальної власності, державними установами Національної академії медичних наук, в яких військовослужбовці перебували (перебувають) на лікуванні, військовими частинами і територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки: Постанова Кабінету Міністрів України від від 23.08.2023. № 901. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP230901?an=1>

41. Про затвердження Порядку застосування до надання медичної допомоги фармацевтичних працівників, здобувачів вищої освіти 4-6 років навчання за спеціальностями галузі знань 22 "Охорона здоров'я", молодших спеціалістів з медичною освітою, лікарів-інтернів та лікарів-спеціалістів без вимог щодо атестації на присвоєння чи підтвердження кваліфікаційної категорії на період встановлення карантину, запровадження надзвичайної ситуації, надзвичайного або воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.04.2023. № 375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2023-п#Text>

42. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: Постанова Кабінету Міністрів України № 285 від 02.03.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF>

43. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів): Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2016. № 929 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929-2016-%D0%BF#Text>

44. Деякі питання застосування обмежувальних протиепідемічних заходів, спрямованих на запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2020. № 245. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zastosuvannya-obmezhuvmalnih-protiepidemichnih-zahodiv-spryamovanih-na-zapobigannya-poshirennyu-gostroyi-respiratornoyi-hvorobi-covid-19-sprichinenoyi-koronavirusom-sars-cov-2>

45. Про затвердження Національного плану дій щодо імплементації Міжнародних медико-санітарних правил: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2023 № 173-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/173-2023-%D1%80#Text>

46. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, Випуск 78: Наказ МОЗ України № 117 від 29.03.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02#Text>

47. Про затвердження Положення про центр первинної медичної (медико-санітарної) допомоги та положень про його підрозділи: Наказ МОЗ України № 801 від 29.07.2016. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1167-16>

48. Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу: Наказ МОЗ України № 503 від 19.03.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0347-18#Text>

49. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні: Наказ МОЗ України № 787 від 09.09.2013. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>

50. Про затвердження нормативних документів щодо застосування телемедицини у сфері охорони здоров'я: Наказ МОЗ України від 19.10.2015. № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1400-15#Text>

51. Про встановлення медико-біологічних та соціально-психологічних показань для зміні (корекції) статової належності та затвердження форми первинної облікової документації й інструкції щодо її заповнення: Наказ МОЗ України № 1041 від 05.10.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1589-16>

52. Про організацію роботи фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством): Наказ МОЗ України № 189 від 16.03.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0491-16>

53. Про уdosконалення організації надання паліативної допомоги в Україні: Наказ МОЗ України № 1308 від 04.06.2020 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0609-20#Text>

54. Про затвердження Державного стандарту паліативного догляду: Наказ МОЗ України № 58 від 29.01.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0247-16#Text>

55. Про затвердження Порядку визначення лікуючого лікаря з надання спеціалізованої медичної допомоги: Наказ МОЗ України № 2334 від 23.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0235-23#Text>

56. Про затвердження Примірного переліку Індикаторів якості надання первинної медичної допомоги: Наказ МОЗ України від 17.04.2023 № 716. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-17042023--716-pro-zatverdzhennja-primirnogo-pereliku-indikatoriv-jakosti-nadannja-pervinnoi-medichnoi-dopomogi>

57. Про затвердження Примірного положення про лікарню «Хоспіс» (відділення, палату паліативного лікування) для хворих на туберкульоз: Наказ МОЗ України № 483 від 11.06.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0483282-10#Text>

58. Про затвердження нового Клінічного протоколу із застосування антиретровірусних препаратів для лікування та профілактики ВІЛ-інфекції: Наказ МОЗ України № 1292 від 05.06.2019. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-05062019--1292-pro-zatverdzhennja-novogo-klinichnogo-protokolu-iz-zastosuvannja-antiretrovirusnih-preparativ-dlya-likuvannja-ta-profilaktiki-vil-infekcii>

59. Про деякі питання придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я: Наказ МОЗ України № 494 від 07.08.2015. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1028-15](https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1028-15)

60. Порядок реєстрації живонароджених і мертвонароджених: Наказ МОЗ України № 179 від 29.03.2006. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0428-06](https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0428-06)

61. Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів: Наказ МОЗ України 22.02.2019 № 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0293-19#n10>

62. Про порядок контролю якості медичної допомоги: Наказ МОЗ України № 752 від 28.09.2012. URL: [http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1996-12](https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1996-12)

63. Про організацію клініко-експертної оцінки якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування: Наказ МОЗ України № 69 від 05.02.2016. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0285-16/paran13#n13](https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0285-16/paran13#n13)

64. Про затвердження Порядку направлення пацієнтів до закладів охорони здоров'я та фізичних осіб - підприємців, які в установленому законом порядку одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики та надають медичну допомогу відповідного виду: Наказ МОЗ України від 28.02.2020 № 586. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0235-20>

65. Деякі питання ведення Реєстру медичних записів, записів про направлення та рецептів в електронній системі охорони здоров'я : Наказ МОЗ України від 28.02.2020 № 587. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0236-20#Text>

66. Про затвердження протоколу «Надання медичної допомоги для лікування коронавірусної хвороби (COVID-19)» : Наказ МОЗ України від 02.04.2020 № 762. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-2042020--762-pro-zatverdzhennja-protokolu-nadannja-medichnoi-dopomogi-dlya-likuvannja-koronavirusnoi-hvorobi-covid-19>

67. Організація надання медичної допомоги хворим на коронавірусну хворобу (COVID-19) : Наказ МОЗ України від 28.03.2020 № 722 URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-28032020--722-organizacija-nadannja-medichnoi-dopomogi-hvorim-na-koronavirusnu>

hvorobu-covid-19

68. Про внесення змін до додатка 6 до Стандартів медичної допомоги «Коронавірусна хвороба (COVID-19)» : Наказ МОЗ України від 30.04.2020 № 994. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-30042020--994-pro-vnesennja-zmin-do-dodatku-6-do-standartiv-medichnoi-dopomogi-koronavirusna-hvoroba-covid-19>

69. Про встановлення діагностичних критеріїв смерті мозку та процедури констатациї моменту смерті людини: Наказ МОЗ України № 821 від 23.09.2013. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1757-13>

70. Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних: Наказ Уповноваженого ВРУ з прав людини від 08.01.2014. № 1/02-14. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1_02715-14#Text

71. Про утворення Проектного офісу з відновлення системи охорони здоров'я: Наказ МОЗ України від 31.01.2023 № 192. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0192282-23#top>

72. Про затвердження Положення про Департамент громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України: Наказ МОЗ України від 01.02.2023 № 194 URL: <https://thepharma.media/uk/law-database/3800-nakaz-moz-ukrayini-vid-01022023-194>

73. Про затвердження Положення про Департамент цифрових трансформацій в охороні здоров'я Міністерства охорони здоров'я України: Наказ МОЗ України 10.02.2023 №276. URL: <https://thepharma.media/uk/law-database/3821-nakaz-moz-ukrayini-vid-10022023-276>

74. Про затвердження Плану діяльності Міністерства охорони здоров'я України на 2023 рік: Наказ МОЗ України від 21.02.2023 № 349 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MOZ34289>

75. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення ст.ст. 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та ст. 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К.Г. Устименка) N 5-зп справа N 18/203-97 від 30.10.1997. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-97>

76. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 66 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти" (справа про платні медичні послуги) № 15-рп/98 від 25.11.1998. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-98>

77. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України "у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно" (справа про безоплатну медичну допомогу) № 10-рп/2002 від 29.05.2002. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02>

78. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Пленум Верховного Суду України; Постанова від 27.03.1992 № 6. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92>

79. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Пленум Верховного Суду України; Постанова від 31.03.1995 № 4. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>